

Treparten som løftestang for fremtidens landskaber

Trepartsmøde Ringe 7/5 2025

Henrik Vejre, Professor
Københavns Universitet

Treparten som løftestang for fremtidens landskaber

Trepartsmøde Ringe 7/5 2025

Henrik Vejre, Professor
Københavns Universitet

- * Hvorfor står vi hvor vi står?
- * Hvad styrer udviklingen i landskabet?
- * Hvordan varetages offentlige interesser i et privat ejet landskab?
- * Er landskabet en kampplads eller et samlingspunkt?

Hvorfor er vi egentlig her? det store bagtæppe

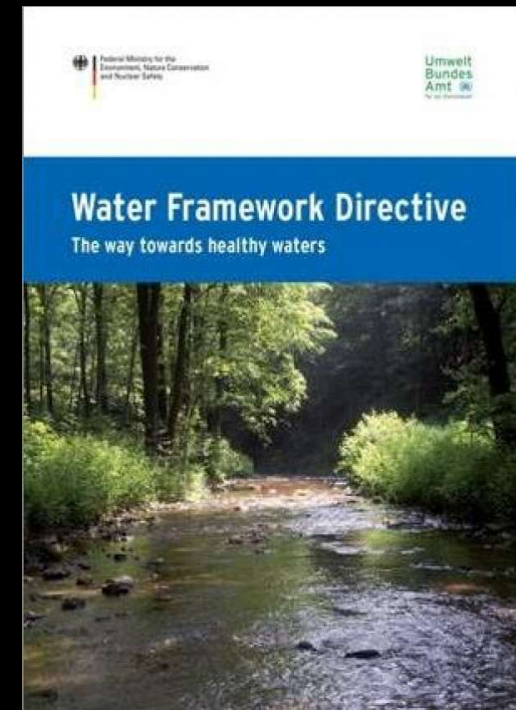
Klimakrise – Parisaftale, den danske klimalov

Vandmiljøkrise – VRD; vandmiljøplaner siden 1980'erne,

Biodiversitetskrise – EU Nature Restoration Law, NATURA 2000

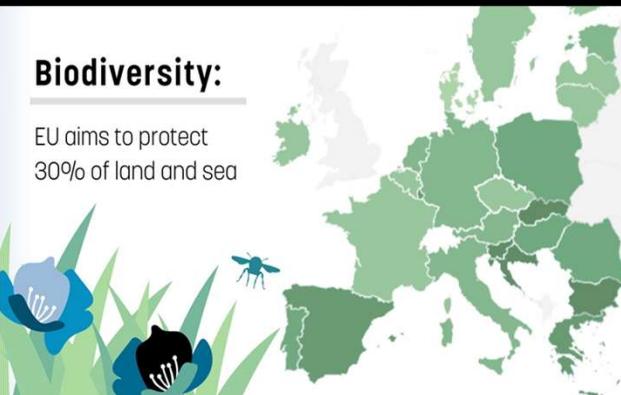
Fødevarerforsyning, grøn omstilling af landbruget

Vedvarende Energi – grøn omstilling og energikrise

Biodiversity:

EU aims to protect
30% of land and sea

European Green Deal – Farm to Fork Strategy for Sustainable Food

KEYNOTE SPEAKER
Tassos Haniotis
Director, European Commission

MODERATOR
Will Martin
Senior Research Fellow, IFPRI

DISCUSSANTS
Johan Swinnen
Director General, IFPRI
M. Ann Tutwiler
Chair of Biodiversity International USA, Inc.

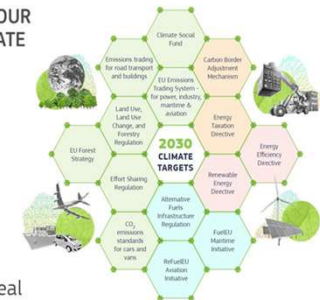

#ifprilive

Feb. 18, 2020 | 12:15 PM - 1:30 PM EST | 1201 Eye St. NW, Washington, DC 20005

EUROPEAN GREEN DEAL

REACHING OUR
2030 CLIMATE
TARGETS

#EUGreenDeal

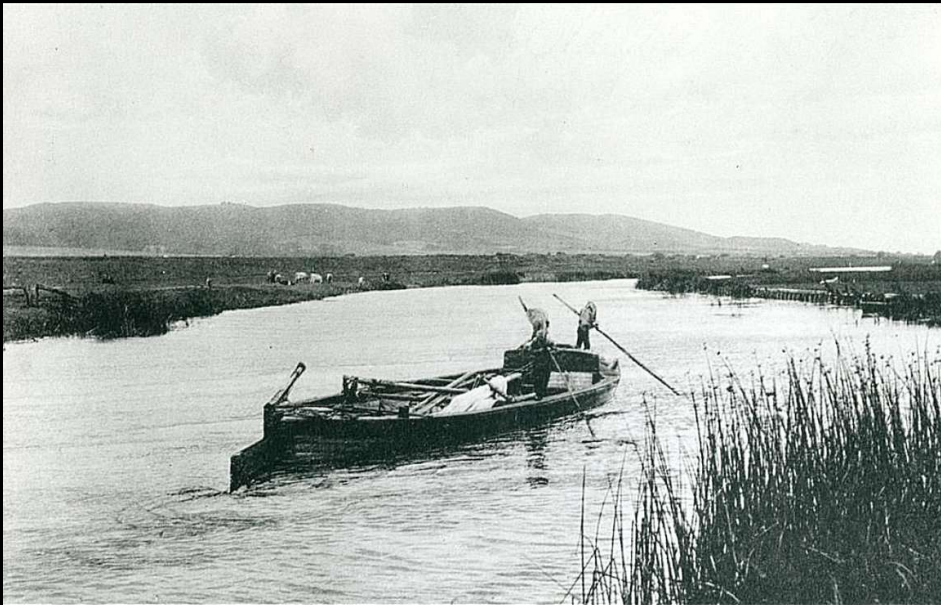
European Commission

Hvad styrer udviklingen i landskabet?

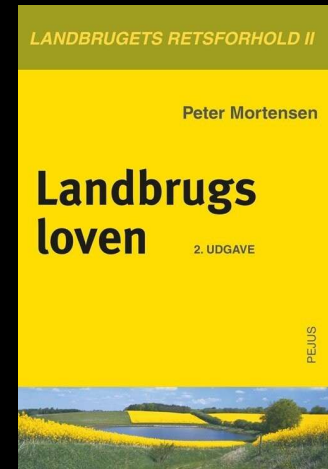
Et grundpræmis: Landskaber er foranderlige

Tre overordnede drivkræfter

- Naturlige processer
- Individuelle beslutninger – påvirket af generelle tendenser
- Samfundets regulering og rammesætning

- **Naturlige processer:** Klimændringer, jordbundsforandringer, tilgroning, invasive arter
- **Individuelle beslutninger** – påvirket af generelle tendenser
Fx den enkelte landmands beslutninger under indtryk af markedsforhold, ny teknologi, finansiering
- **Samfundets regulering og rammesætning** – fx begrænsninger i landbrugsdriften
- **Megatrends** – fx digitalisering, globalisering, KI, urbanisering

Store spring i landskabets udvikling

1780'ernes landboreformer
1850-1900 Hedens opdyrkning og tilplantning
1919 Lensafløsning og udstykning af husmandsbrug
1933 Landvindingslov
1969 Planlovene
1990 - Naturrestaurering
2024 Den Grønne Trepert

Kombinationer af store eksterne drivkræfter, social udvikling,
og samfundsregulering, der udmøntes gennem individuelle beslutninger

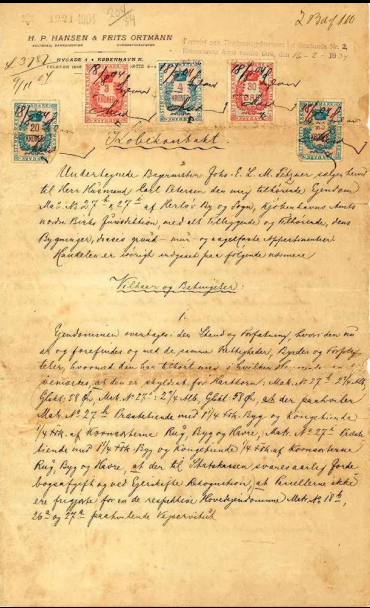
Hvordan opfylder samfundets overordnede krav i et privat ejet landskab?

Evtigt opgør mellem kollektive samfundsinteresser og ejendomsretten

Siden ca 1800 har selvejet domineret, og i de første 100 år gik det fint

Det 20. århundredes udvikling af andre samfundsmæssige behov, fx:

- Fortidsminder
- Kulturhistorie
- Friluftsliv
- Natur
- Råstoffer,
- Vandmiljø

Overfredningsnævnets afgørelse
af 28. august 1992
om fredning af Saltbak Vig med omliggende
arealer i Kalundborg, Bjergsted og Hvidebæk
kommuner, Vestsjællands Amt (sag nr. 111-22)

Fredningsnævnet for Vestsjællands Amts Nordlige Fredningskreds traf den 15. februar 1990 afgørelse om fredning af et 1,185 ha stort land-
område omkring Saltbak Vig ved Kalundborg. Fredningen omfatter helt
eller delvis 4 ejendomme (løbenumre) i privat eje, en ejendom ejet af
Kalundborg Kommune og et dige bestyret af et digelag. Fredningssagen
er rejst af Miljøministeriet v/ den daværende Fredningsstyrelse.

Fredningsnævnets afgørelse er i henhold til naturfredningslovens § 25
forelagt Overfredningsnævnet til efterprøvelse. Afgørelsen er tillige
påklaget til Overfredningsnævnet af 3 private ejere, Saltbækvig Dige-
lag, Miljøministeriet v/ Skov- og Naturstyrelsen, Vestsjællands Amts-
råd, Danmarks Naturfredningsforening, Dansk Ornitologisk Forening og
Dansk Botanisk Forening.

Fredningsområdet

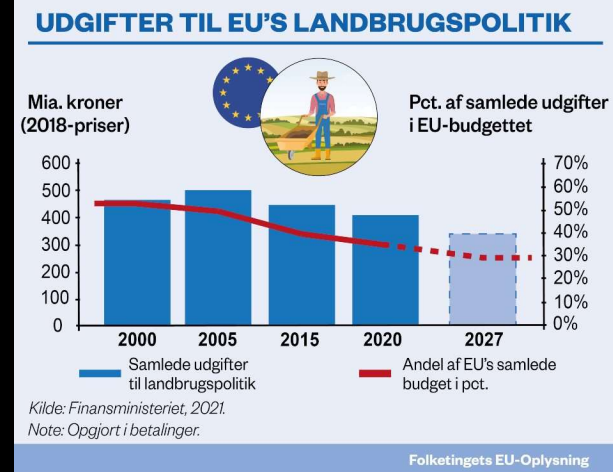
Fredningsområdet udgøres af arealerne omkring den 1,395 ha store se
Saltbak Vig og er mod land afgrænset af en afvandingskanal. Næsten
hele fredningsområdet er opstået ved inddæmning og delvis udterring af
vigen, der var en del af søterritoriet, indtil der i 1866-74 blev an-
lagt et havdige fra Saltbak til Alleshave. Området består navnlig af
enge, overdrev og mindre vådområder, ialt mere end 850 ha, men rummer
også godt 200 ha agerjord og godt 100 ha skov. Området er ikke of-
fentligt tilgængeligt.

Hvordan opfylder man samfundets overordnede krav i et privat ejet landskab?

Samfundets interesser sikres gennem lovgivning, økonomi, planlægning, etik og oplysning

- Rådighedsindskrænkninger, fx Naturbeskyttelsesloven, Planloven
- Økonomiske tilskyndelser, fx EU landbrugsstøtte, støtte til skovrejsning
- Eksklusive rettigheder, fx Landzonebestemmelser, Landbrugsloven
- Ultimative redskaber = opkøb eller ekspropriation

Både natur- og landbrugsinteresser har nydt godt af regulering

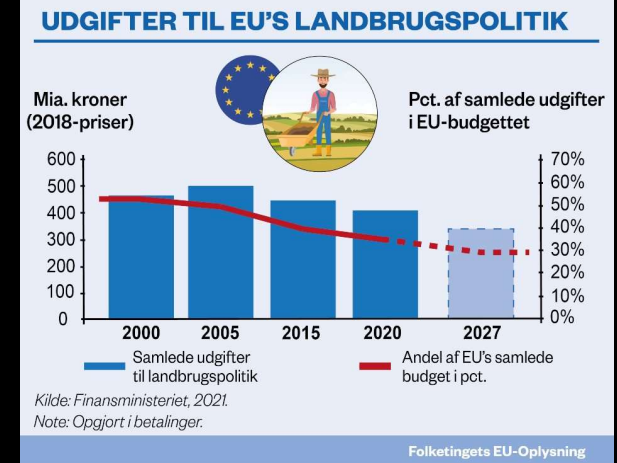
Hvordan opfylder man samfundets overordnede krav i et privat ejet landskab?

Samfundets interesser sikres gennem lovgivning, økonomi, planlægning, etik og oplysning

- Rådighedsindskrænkninger, fx Naturbeskyttelsesloven, Planloven
- Økonomiske tilskyndelser, fx EU landbrugsstøtte, støtte til skovrejsning
- Eksklusive rettigheder, fx Landzonebestemmelser, Landbrugsloven
- Ultimative redskaber = opkøb eller ekspropriation

Både natur- og landbrugsinteresser har nydt godt af regulering

Den Grønne Trepert bruger alle virkemidler

Er landskabet en kampplads eller et samlingspunkt?

Er landskabet en kampplads eller et samlingspunkt?

- Det er begge dele...

Er landskabet en kampplads eller et samlingspunkt?

Der er faktiske modstridende interesser

Arealknaphed, konkurrerende anvendelser, forskellige opfattelser

Det er nødvendigt at indgå kompromisser.

Det er nødvendigt at indse at nogle ting skal bringes til at fungere sammen,
- mens andre ting skal have plads og fred for andre ting.

Landskabet er den kampplads, vi gør den til

Er landskabet en kampplads eller et samlingspunkt?

Der er også træk ved landskabet der kan gøre det til et samlingspunkt

Landskabet er en fælles referenceramme
– vi opholder os i det, har minder og erindringer om det, har interesser i det

Det kan bruges som løftestang

Landbrugere skal indgå i fremtidens landskab

- Landbrugere som producenter
- Landbrugere som jordbesiddere
- Landbrugerne som del af lokalsamfund

TREKANTOMRÅDET

Her har de fået en ny bynær miniskov: Nu skal det fejres

Den nye skov, Nordskoven, består af 8.850 planter og 13 forskellige arter. Den skal være med til at fremme biodiversiteten.

 Se i fuld størrelse

En række lokale borgere har været med til at plante de nye træer og planter, der skal vokse op og blive til en skov til glæde for biodiversiteten og lokalområdet. PR-foto

Tre gode råd

Til landbruget:

- Opgør med de bærende fortællinger,
- Accepter de 50% af landet der er tilbage,
- Se Treparten som en mulighed

Tre gode råd

Til landbruget:

- Opgør med de bærende fortællinger,
- Accepter de 50% af landet der er tilbage,
- Se Treparten som en mulighed

Til Naturorganisationer:

- Arbejde for en strategisk udpegning af de 20% natur vi får
- Sikre lokalt ejerskab til biodiversitetsbeskyttelse
- Lav partnerskaber med de private lodsejere

An aerial photograph showing a city skyline in the distance, with a mix of urban development and green fields in the foreground. The image is split into two main sections: the top half shows a cityscape with a prominent white tower, and the bottom half shows a closer view of agricultural fields and a small pond.

Tre gode råd

Til landbruget:

- Opgør med de bærende fortællinger
- Accepter de 50% af landet, der er tilbage til landbrug
- Se Treparten som en mulighed, brug innovationskraften

Til Naturorganisationerne:

- Arbejde for en strategisk udpegning af de 20% natur vi får
- Sikre lokalt ejerskab til biodiversitetsbeskyttelse
- Lav partnerskaber med de private lodsejere

Til Kommunerne:

- Løs det hele på én gang, men tal med aktørerne!
- Tænk biodiversitet, den bedste landbrugsjord, og grundvand ind i omlægningsplanerne
- Bank kun på døren hos jordejerne én gang

De bedste råd til alle

Tænk helhedsorienteret

Sørg for at få så mange hensyn med som muligt

Vær ambitiøse på jeres børns vegne

Se på jeres forbilleder

Elmelunde Skov

Grundvandsbeskyttelse, Rekreation, C binding, Udtagning af landbrugsjord, Potentiel Natur

Frankrigs Præsident François Mitterrand og Tysklands kansler Helmut Kohl
Mindehøjtidlighed i Verdun den 22. september 1989.

23 August 2024

